

Televizija u životima djece predškolske dobi i njihovih obitelji prije i za vrijeme prve faze COVID-19 virusa

IZVORNI ZNANSTVENI RAD
UDK [379.82-053.4]:654.197
379.82:004

Primljeno: 10. 5. 2021.
Prihvaćeno: 1. 9. 2021.

Marija Bistrić

Doktorandica na Sveučilištu u Zadru,
Poslijediplomski doktorski studij pedagogije
Kvaliteta u odgoju i obrazovanju
marijabistic@gmail.com

SAŽETAK

Radom se nastoje prikazati navike gledanja televizije i njezino mjesto u slobodnom vremenu djece predškolske dobi prije i za vrijeme prve faze COVID-19 virusa, kad su radi sprječavanja širenja virusa, u ožujku, travnju i svibnju 2020. godine nastupile stroge zaštitne mjere očuvanja zdravlja. Također se nastoji utvrditi povezanost navika gledanja televizije kod djece predškolske dobi, navika (zajedničkog) gledanja televizije roditelja i njihove djece te roditeljski stavovi o televizijskim utjecajima s obzirom na razinu obrazovanja roditelja. Istraživanje je provedeno anketiranjem 1121 roditelja predškolske djece iz cijele Hrvatske. Utvrđeno je da su djeca u prosjeku televiziju počela gledati u dobi od jedne godine, što je znatno ranije od preporuka stručnjaka. Četvrtina djece predškolske dobi je televiziju počela gledati prije navršene prve godine života, a dvije trećine predškolske djece televiziju je počelo gledati prije navršene druge godine života. U izvanrednoj situaciji COVID-19 virusa vremenski se produljilo gledanje televizije predškolske djece, a djeca su na televiziji najčešće gledala crtane filmove. Utvrđeno je da razina obrazovanja roditelja ne utječe na dob u kojoj djeca počinju gledati televiziju, no utječe na

količinu gledanja televizije. Tako su djeca visokoobrazovanih roditelja tijekom COVID-19 virusa dulje gledala televiziju. Tri četvrtine roditelja predškolske djece izrazilo je nezadovoljstvo ponudom edukativnih i djetetu dobnog primjerenih televizijskih sadržaja. Većina roditelja izrazila je stav da televizija može negativno utjecati na djecu predškolske dobi, dok nešto više od polovice roditelja smatra da televizijski sadržaji mogu djelovati pozitivno na predškolsko dijete. Konačno, utvrdili smo da razina obrazovanja roditelja utječe na njihove stavove o utjecajima televizijskih sadržaja na dijete predškolske dobi.

Ključne riječi: COVID-19, dijete predškolske dobi, mediji, roditelji, televizija.

Uvod

Brz razvoj tehnologije i odrastanje uz digitalne medije omogućile su djeci diljem svijeta pristup malim ekranima. Izvanredna situacija uzrokovana virusom COVID-19¹ donijela je svima neočekivane promjene². U ožujku, travnju i svibnju 2020. godine, radi sprječavanja širenja virusa, uvedene su dodatne zaštitne mjere kojima su se svi objekti koji nisu bili nužni u tom trenutku zatvorili. Tako su djeca i velika većina odraslih bili primorani ostati u svojim domovima izbjegavajući socijalne kontakte i odlaske na mjesta na koja su inače odlazili. Međunarodno istraživanje koje su proveli Götz i suradnici 2020. godine pokazalo je da je u tim okolnostima tijekom prvog vala COVID-19 virusa kod djece diljem svijeta porasla uporaba medija, a ponajprije gledanje televizije (Götz i sur., 2020).

Hrvatsko istraživanje koje su provele Roje Đapić, Buljan Flader i Selak Bagarić (2020) pokazuje da predškolska djeca u Hrvatskoj žive u medijski zasićenim kućanstvima u kojima gotovo sva kućanstva posjeduju televizor, a to pokazuju i američka istraživanja (Rideout, 2017; Rideout i Robb, 2020). I europsko istraživanje (2015) nalazi da europska djeca predškolske dobi odrastaju u medijski bogatom okruženju, vole digitalnu tehnologiju, a roditelji postavljaju ograničenja uporabe medija (European Commission, 2015). Uporaba malih ekrana, a naročito gledanje televizije

¹ COVID-19 ili koronavirus (engl. *Coronavirus disease 2019*) virusna je bolest otkrivena u Kini krajem 2019. godine, a uzrokuje ju virus SARS-CoV-2. Svjetska zdravstvena organizacija (World Health Organization) 11. ožujka 2020. proglasila je pandemiju koronavirusa radi ubranog širenja bolesti diljem svijeta. Više na: <https://www.koronavirus.hr/najcesca-pitanja-i-odgovori/106>.

² U daljnjem tekstu koristit će se termin prva faza COVID-19 virusa.

zadnjih nekoliko desetljeća izazvala je mnoge polemike kod stručnjaka, istraživača, kritičara, ali i roditelja djece predškolske dobi. Kao odgovor na sve veću zabrinutost stručnjaka i roditelja djece o sve češćoj i učestalijoj uporabi malih ekrana, mnoge države izdale su smjernice o količini i načinu uporabe malih ekrana djece u dobi od dvije do pet godina. Tako Svjetska zdravstvena organizacija (WHO, 2019) i nacionalne smjernice mnogih zemalja, poput Australije (Okely i sur., 2017), Kanade (Canadian Paediatric Society, 2017; Tremblay i sur., 2017), Italije (Bozzola i sur. 2018), Novog Zelanda (Ministry of Health, 2017) i SAD-a (AAP, 2016) ne preporučuju izloženost djece u dobi od dvije do pet godina malim ekranima dulje od 1 sat dnevno, a djeci mlađoj od dvije godine uopće ne preporučuju izloženost malim ekranima radi niza negativnih učinaka na dječji rani razvoj. Iznimno, Američka akademija pedijatara (2016) ublažila je svoje ranije smjernice, barem što se tiče dobi početka uporabe korištenja malih ekrana djece predškolske dobi, pa roditeljima djece u dobi od 18 mjeseci u iznimnim situacijama preporučuje korištenje visokokvalitetnih sadržaja i videorazgovora uz stalnu roditeljsku prisutnost i aktivnu uključenost. Unatoč formiranju nacionalnih smjernica, mnoga istraživanja (npr. Cheung i sur., 2016; Rideout, 2011; 2013; 2017) pokazuju da su djeca diljem svijeta, uključujući i Hrvatsku (Ciboci, Kanižaj i Labaš, 2014; Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba, 2017) izložena malim ekranima prije navršene druge, pa čak i prve godine života te koriste male ekrane dulje od preporuka stručnjaka. S druge strane, kritičari (Beresin, 2017; Bozzola i sur., 2018; Etchells i sur., 2017; Ferguson i Straker i sur., 2018) smatraju da smjernice nisu utemeljene na čvrstim dokazima te da su usmjerene samo na rizike i štetne učinke ne uzimajući u obzir i potencijalne koristi korištenja malih ekrana. Tako i ugledna grupa znanstvenika iz različitih zemalja i akademskih područja (Etchells i sur., 2017) ističe da ekrani sami po sebi nisu štetni, već treba uzeti u obzir sam kontekst uporabe sadržaja.

Djeca predškolske dobi i televizijski ekrani

Rano djetinjstvo razdoblje je najintenzivnijeg razvoja djeteta koje zahtijeva učenje kroz igru, istraživanje i socijalnu interakciju (Reid Chassiakos i sur., 2016; WHO, 2019). Dob igra važnu ulogu kad su u pitanju televizijski utjecaji na dijete. Tako će televizijski sadržaji vjerojatno imati veći utjecaj na mlađu djecu koja su kao najosjetljiviji dio društva u nemogućnosti raspoznati stvarni i imaginarni svijet koji donosi televizija (Laniado i Pietra, 2005; Mužić, 2014; Sindik, 2012). S obzirom na to da djeca odrastaju u digitalnom okruženju, uporaba malih ekrana, u prvom redu gledanje televizije djece predškolske dobi, stvorila je sve veću zabrinutost javnosti (Ansari i Crosnoe, 2016). Zato ne čudi da su gledanje televizije i njeni mogući utjecaji na dječji razvoj vrlo zanimljivi istraživačima u posljednjih nekoliko desetljeća.

Uporaba malih ekrana, a time i televizije, mogu na djecu predškolske dobi djelovati pozitivno ili negativno ovisno o kontekstu, načinu uporabe te o vrsti samog sadržaja (Etchells i sur., 2017; Kolucki i Lemish, 2013). Na koji način će gledani sadržaji utjecati na dijete predškolske dobi ovisi o njihovoj dobnoj (ne)primjerenosti, stupnju roditeljskog nadzora i uključenosti dok dijete gleda televiziju. Istraživanja pokazuju da je upravo gledanje televizije najdominantniji medij kod djece predškolske dobi diljem Europe i svijeta (Adamiak, 2015; Bellagamba i sur., 2020; Gou i Dezuanni, 2018; Rideout 2011; 2013; 2017; Rideout i Robb, 2020; Sundqvist i sur., 2021). Ipak, od izuma televizije do danas televizija se kao medij mnogo promijenila, odnosno promijenio se način njene uporabe. Tako je kod američke djece sve češća uporaba „pametne televizije“ – gledanje televizije priključene na internet, odnosno gledanje videozapisa na internetu putem kanala YouTube i drugih platformi (Rideout 2017; Rideout i Robb, 2020). S jedne strane, stručnjaci (Christakis i sur., 2013; Mares i Pan, 2013; Reid Chassiakos i sur., 2016) napominju da kvalitetni televizijski sadržaji, umjereno i kontrolirano gledanje mogu pozitivno djelovati na dijete i podržati njegov razvoj, uz preduvjet da je dijete starije od 3 godine. S druge strane, brojna istraživanja pokazuju da je rana izloženost djece malim ekranima, pa tako i televiziji, i njihova prekomjerna uporaba povezana s nizom negativnih zdravstvenih učinaka na dječji razvoj, uključujući smanjeni govorni razvoj (Duch i sur., 2013; Madigan i sur., 2020; Ribner, Barr i Nicholas, 2020; Sundqvist i sur., 2021), kognitivni razvoj (Christakis, 2009; Dominques-Montari, 2017; Duch i sur., 2013; Lin i sur., 2015; McHarg i sur., 2020), razvoj pažnje (Ansari i Crosnoe, 2016; Reid Chassiakos i sur., 2016; Zimmerman i Christakis, 2007), socio-emocionalni razvoj (Connors-Burrow, McKelvey i Fussell, 2011; Hinkley i sur., 2014; McHarg i sur., 2020), slabiji budući školski uspjeh (Inoue i sur., 2016; McHarg i sur., 2020), povećan rizik pretilosti (Bozzola i sur., 2018; Braithwaite i sur., 2013; De Jong i sur., 2013; Hinkley i sur., 2014; Hu i sur., 2019; Robinson i sur., 2017), ali i probleme spavanja, poput čestog buđenja, noćnih mora, kasnijeg odlaska na spavanje i kraćeg trajanja sna (Bellabamba i sur., 2020; Benita, Gordon-Hacker i Gueron-Sela, 2020; Brockman i sur., 2016; Bruni i sur., 2015; Cespades i sur., 2015; Cheung i sur., 2017; Dworak i Wiater, 2013; Hale i Guan, 2015; Viakkhana i sur., 2015). Prekomjerna uporaba malih ekrana, također, je povezana s povećanim sjedilačkim načinom života i fizičkom neaktivnošću (Robinson i sur., 2017).

Američka istraživanja (Kabali i sur., 2015; Rideout, 2017; Rideout i Robb, 2020) ukazuju na to da gotovo sva američka kućanstva s malom djecom posjeduju televizor, a američka djeca predškolske dobi televiziju gledaju u prosjeku od 1 do 2 sata dnevno (Adamiak, 2015; Loprinzi i Davis, 2016; Rideout, 2011; 2013; 2017; Rideout i Robb, 2020), kao i djeca u Australiji (Australian Bureau of Statistic, 2013), Velikoj

Britaniji (Ofcom, 2019), Kanadi (Carson i sur., 2013), Novom Zelandu (The Ministry of Social Development, 2019) i Kini (Hu i sur., 2019), što je više od preporuka stručnjaka. Djeca predškolske dobi u Hrvatskoj isto slijede svjetske trendove. Naime, Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba (2017) provela je prvo nacionalno istraživanje o navikama pred malim ekranima djece predškolske dobi u Hrvatskoj, u kojem su zaključili da gotovo sve obitelji s malom djecom posjeduju televizor pa ne čudi kako djeca predškolske dobi najčešće gledaju televiziju (95,5 % radnim danom; 97,2 % vikendom), a 4 od 10 djece predškolske dobi televiziju je počelo gledati prije navršene druge godine života. Njihovo istraživanje, kao i prethodna hrvatska istraživanja o uporabi medija djece predškolske dobi u Hrvatskoj (Ciboci i sur., 2014; Sindik, 2012), pokazuje da hrvatska djeca predškolske dobi televiziju gledaju u prosjeku od 1 do 2 sata dnevno što prekoračuje preporuke stručnjaka o ukupnoj medijskoj izloženosti malim ekranima. Roje Đapić, Buljan Flander i Selak Bagarić (2020) našle su kako polovina djece male ekrane, među kojima i televiziju, počinje koristiti u prvoj godini života, dok velika većina djece (8 od 10 djece) gleda televiziju, ili neki drugi medij, već u drugoj godini života. Sindik (2012) pak nalazi da djeca predškolske dobi najčešće gledaju crtane filmove, a najmanje vijesti, filmove i kvizove.

Istraživači naročito upozoravaju da djeca predškolske dobi trebaju izbjegavati gledanje televizijskih ekrana jedan sat prije spavanja radi nepovoljnog utjecaja izloženosti ekranima na količinu i kvalitetu sna (Benita i sur., 2020; Brockmann i sur., 2015; Reid Chassiakos i sur., 2016; Cheung i sur., 2017; Hale i Guan, 2015; Ribner i McHarg, 2019; Vijakkhana i sur., 2015). Američko istraživanje koje je provela Rideout (2017) pokazuje da svako drugo dijete predškolske dobi **često ili ponekad gleda televiziju unutar jednog sata prije spavanja**, a televizor u svojoj sobi ima 3 od 10 djece predškolske dobi. Slično američkim nalazima, 27 % djece predškolske dobi u Hrvatskoj ima televizor u svojoj sobi (Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba, 2017), dok je učestalost gledanja malih ekrana, pa tako i televizije, učestalija u odnosu na američku djecu. Tako 9 od 10 djece predškolske dobi barem ponekad te 4 od 10 djece predškolske dobi često ili uvijek gleda male ekrane neposredno prije spavanja (Roje Đapić i sur., 2020).

Roditeljska uloga u uporabi televizije kod djece predškolske dobi

Budući da roditeljima mlađe djece, u nedostatku pomoći i potpore okoline te zbog užurbanog načina života, televizijski ekrani nerijetko služe kao ispomoć (Dinleyici i sur., 2016; Kabali i sur., 2015; Reid Chassiakos i sur., 2016) autori je često nazivaju elektroničkom dadiljom ili odgojiteljicom (npr. Christakis, 2009; Jelinčić, 2009; Kanižaj i Ciboci, 2011; Reid Chassiakos i sur., 2016). Naime, istraživanja pokazuju

da roditelji dopuštaju uporabu medija djeci mlađoj od dvije, pa čak i jedne godine prvenstveno da bi umirili svoju djecu i zaokupili njihovu pažnju (Balbinot, Toffol i Tamburlini, 2016; Fu i sur., 2016; Rideout, 2017).

Prilikom dječjeg gledanja televizijskih ekrana vrlo je važna aktivna uključenost roditelja. Naime, zajedničko gledanje televizije roditelja i djece te razgovor o gledanom sadržaju povezani su s načinom na koji djeca shvaćaju i doživljavaju gledani sadržaj i kako iz njega uče (Barr i sur., 2020; Dore i sur., 2020; Viner, Davie i Firth, 2020). Tako roditeljsko objašnjavanje gledanog sadržaja daje smisao gledanom sadržaju te doprinosi kvaliteti komunikacije između roditelja i djece te širenju dječjeg znanja (Dore i Zimmerman, 2020; Fidler, Zack i Barr, 2020; Guernsey i Levine, 2015). S druge strane, istraživanja pokazuju da je roditeljska uporaba malih ekrana, poput mobilnih uređaja ili gledanja televizijskih ekrana, tijekom zajedničkih aktivnosti povezana s nižom kvalitetom interakcije roditelja s djetetom (Barr i sur., 2020; McDaniel i Radesky, 2018; Kirkorian, Choi i Anderson, 2019; Radesky, Schumacher i Zuckerman, 2015; Schmnidt i sur., 2008; Sondqvist i sur., 2021), smanjenim učenjem djeteta (Reed i sur., 2017) te nižim razinama igre (Kirkorian i sur., 2019). Isto tako, roditeljske navike uporabe malih ekrana snažan su prediktor budućih dječjih medijskih navika (Jago i sur., 2012). Hrvatska istraživanja uporabe medija djece predškolske dobi ukazuju na to da roditelji u Hrvatskoj uglavnom nadziru sadržaje koje djeca gledaju (Ciboci i sur., 2014.; Sindik, 2012), sa svojom djecom razgovaraju o gledanom sadržaju (Sindik, 2012), ograničavaju količinu gledanja televizijskih sadržaja, no rijetko ih gledaju s djetetom (Poliklinika za djecu i mlade Grada Zagreba, 2017).

Mnogi autori (Anderson i Hanson, 2017; Ciboci i sur., 2014; Connell, Lauricella i Wartella 2015; Lauricella, Wartella i Rideout, 2015; Goh i sur., 2016; Reid Chassiakos i sur., 2016) ističu da su roditeljske navike uporabe digitalnih medija povezane s navikama korištenja kod njihove djece. Upravo o roditeljima ovisi u kojoj dobi će djeca početi koristiti medije, koliko dugo će biti izložena tim medijima i kojim sadržajima, a to zahtijeva određenu medijsku pismenost samih roditelja kako bi pravovremeno i pravilno mogli reagirati na medijske sadržaje koje gleda njihovo dijete (Sindik, 2012). Američka istraživanja pokazuju da je i obrazovanje roditelja povezano s količinom vremenske izloženosti djece predškolske dobi malim ekranima (Goh i sur., 2016; Przybylski i Weinstain, 2017; Rideout, 2017; Wartella i sur., 2014). Tako su američka djeca niže obrazovanih roditelja vremenski dulje izložena malim ekranima (Rideout, 2017; Barr i sur., 2020). S druge strane, istraživanje koje je u Hrvatskoj proveo Sindik (2012) pokazalo je da razina obrazovanja roditelja ne utječe na stavove roditelja o medijskim utjecajima na djecu kao ni na njihove načine korištenja.

Metodologija istraživanja

Cilj

Cilj ovog istraživanja je ispitati i prikazati podatke o navikama korištenja televizije djece predškolske dobi, prije i za vrijeme prve faze COVID-19 virusa, dobiti uvid u vremensko trajanje izloženosti televizijskim ekranima prije i nakon COVID-19 virusa, u kojoj dobi su djeca počela gledati televiziju te koje su navike gledanja televizije predškolske djece i njihovih roditelja. Također se nastoje ispitati roditeljski stavovi o pozitivnim i negativnim utjecajima televizijskih sadržaja na djecu predškolske dobi.

Problemi i hipoteze

Istraživanjem se nastoji utvrditi mjesto televizije u životima djece predškolske dobi prije i za vrijeme prve faze COVID-19 virusa. Temeljem teorijskih saznanja i rezultata prethodnih istraživanja postavili smo sljedeće hipoteze:

1. Gledanje televizije najčešći je korišten medij u slobodnom vremenu djece predškolske dobi, kako prije tako i tijekom COVID-19 virusa.
2. Djeca predškolske dobi su prije COVID-19 virusa televiziju u prosjeku gledala od 1 do 2 sata dnevno, a tijekom COVID-19 virusa, s obzirom na više slobodnog vremena, produljio se dnevni vremenski udio gledanja televizije djece predškolske dobi.
3. Roditelji ograničavaju gledanje televizijskih sadržaja svojoj djeci te razgovaraju s djecom o gledanom sadržaju.
4. Stupanj obrazovanja roditelja utječe na dob u kojoj su djeca predškolske dobi počela gledati televiziju, kao i na količinu gledanja televizijskih sadržaja, kako prije COVID-19 virusa tako i tijekom prve faze COVID-19 virusa. Odnosno, djeca obrazovanijih roditelja kasnije počinju gledati televiziju i količinski su manje izložena televizijskim sadržajima.
5. Razina obrazovanja roditelja ne utječe na učestalost roditeljske kontrole i ograničenja gledanja televizijskog sadržaja kao i na navike zajedničkog gledanja televizije s djetetom.
6. Razina obrazovanja roditelja ne utječe na stavove roditelja o televizijskim utjecajima na djecu predškolske dobi.

Uzorak istraživanja

Ispitivanje je provedeno anonimnim anketiranjem 1121 roditelja, od kojih su 1077 majke (96,1 %) i 44 očevi (3,9 %) predškolske djece iz cijele Hrvatske. Prosječna dob roditelja je 34 godine ($M = 34,4$; $SD = 5,3$; $min = 18$, $max = 50$), a prosječna dob djece je 4 godine ($M = 4,0$; $SD = 1,7$; $min = 0,2$; $max = 7,6$). S obzirom na obrazovni status, višu stručnu spremu ima 5,4 % ispitanika, visoku stručnu spremu ima 14,6 % ispitanika, srednju školu kao završni stupanj obrazovanja ima 39,7 % ispitanika, dok osnovnu školu kao završni stupanj obrazovanja ima 1,2 % ispitanika.

Postupak prikupljanja i obrade podataka

Istraživanje je provedeno kao dio istraživanja provođenja slobodnog vremena djece predškolske dobi prije i za vrijeme prve faze COVID-19 virusa. Postupak prikupljanja podataka provodio se tijekom travnja i svibnja 2020. godine u 35 zatvorenih grupa na društvenoj mreži Facebook te na mrežnim stranicama i zatvorenim Viber i WhatsApp grupama 9 dječjih vrtića³. Prije samog anketiranja, proveden je postupak dobivanja dozvole ravnatelja dječjih vrtića i administratora Facebook grupa u kojima je anketa objavljena.

Mjerni upitnici

U istraživanju su korišteni sljedeći mjerni upitnici:

1. „*Sociodemografska obilježja ispitanika i djece ispitanika*“ odnosi se na kronološku dob djece ispitanika, spol i dob roditelja, razinu obrazovanja roditelja i mjesto stanovanja. Za svaku od čestica ispitanici odabiru jedan od ponuđenih odgovora.
2. „*Načini provođenja slobodnog vremena djece predškolske dobi prije COVID-19 virusa i tijekom prve faze COVID-19 virusa*“ sastoji se od dviju čestica (Na koji način je Vaše dijete provodilo svoje slobodne vrijeme prije izvanredne situacije uzrokovane COVID-19 virusom?; Na koji način Vaše dijete provodi svoje slobodno vrijeme u ovoj izvanrednoj situaciji uzrokovanoj COVID-19 virusom?). Za svaku od čestica ispitanici odabiru jedan ili više odgovora.
3. „*Navike gledanja televizije kod djece predškolske dobi*“ sastoji se od jedanaest čestica. U prvoj čestici (Dob u kojoj je dijete počelo gledati televiziju) ispitanici odabiru tvrdnju vezanu uz dob početka gledanja televizije. U drugoj

³ DV „Bakar“, DV „Bambi“, Zadar; DV „Cvrčak“ Posedarje; DV „Kocka...kockica“, Zadar; DV „Paški mališani“, Pag; DV „Roda“, Ivanić-Grad; DV „Vrbovec“, DV „Zvončica“, Zagreb; DV „Žuto pače“, Zadar.

i trećoj čestici (Udio dnevnog vremena predškolskog djeteta provedenog gledajući televiziju prije COVID-19 virusa; Udio dnevnog vremena predškolskog djeteta provedenog gledajući televiziju za vrijeme COVID-19 virusa) ispitanici odabiru tvrdnju kojom izražavaju intenzitet vremenskog trajanja gledanja televizije svojeg djeteta. Četvrta čestica (Najčešće gledani televizijski sadržaji djece predškolske dobi) nudi sedam odgovora: Informativno-obrazovne emisije za djecu; Crtane filmove; Akcijske filmove; Komedije; Vijesti, Političke emisije, Informativni program vezan uz COVID – 19; Dijete gleda ono što u tom trenutku gledaju svi ukućani; Ostalo (ispitanici upisuju odgovor). U česticama (Je li televizija uključena u pozadini dok se dijete igra?; Gleda li dijete televiziju dok jede?; Gleda li dijete televiziju prije spavanja?; Gleda li Vaše dijete reklame?; Želi li da mu kupite proizvod viđen na reklami?; Gleda li Vaše dijete crtane filmove?) ispitanici procjenjuju učestalost pojedinih radnji svojega djeteta s pojedinom tvrdnjom na skali Likertovog tipa od pet stupnjeva (od „nikad“ do „uvijek“).

4. „*Stavovi roditelja o primjerenosti televizijskih sadržaja na televizijskom programu, učestalost roditeljske kontrole i ograničenja gledanja televizijskog sadržaja te zajedničkog gledanja televizije s djetetom*“ sastoji se od sedam čestica. U prve dvije čestice (Nudi li televizijski program dovoljno edukativnih i predškolskom djetetu dobno primjerenih sadržaja?; Ima li dijete televizor u svojoj sobi?) ispitanici odabiru potvrdnu ili negacijsku tvrdnju. U idućih pet čestica (Gledate li televizijski sadržaj prije djeteta?; Određujete li unaprijed djetetu raspored gledanja televizijskog programa?; Ograničavate li djetetu količinu gledanja televizijskog sadržaja?; Gledate li televizijski program s djetetom?; Razgovarate li s djetetom o gledanom sadržaju?) ispitanici procjenjuju učestalost pojedinih radnji s pojedinom tvrdnjom na skali Likertovog tipa od četiri stupnja (od „rijetko“ do „uvijek“).
5. „*Stavovi ispitanika o utjecajima televizijskih sadržaja na dijete predškolske dobi*“ sastoji se od dviju čestica (Može li televizija pozitivno utjecati na dijete predškolske dobi?; Može li televizija negativno utjecati na dijete predškolske dobi?) u kojima ispitanici odabiru potvrdnu ili negacijsku tvrdnju.

Rezultati istraživanja

Dob početka gledanja televizije kod djece predškolske dobi prikazana je u Tablici 1.

Tablica 1. Dob u kojoj su djeca predškolske dobi počela gledati televiziju (N = 1121)

Dob djece	f	Udio djece (%)
< od 6 mjeseci	43	3,8
6 – 12 mjeseci	257	23,0
1 godina	440	39,3
2 godine	215	19,2
3 godine	105	9,4
4 godine	28	2,4
5 godina	8	0,7
Ne gleda televiziju	25	2,2

Iz rezultata u Tablici 1. uočljivo je da djeca predškolske dobi u prosjeku počinju gledati televiziju u dobi od jedne godine ($M = 1,35$; $SD = 1,0$; $\min = 0,1$; $\max = 6,9$). Četvrtina djece predškolske dobi počela je gledati televiziju prije navršene prve godine života, a dvije trećine (66,1 %) predškolske djece prije navršene druge godine života.

Razlike u načinu provođenja slobodnog vremena djece predškolske dobi prije COVID-19 virusa i tijekom prve faze COVID-19 virusa

Najzastupljenije aktivnosti u slobodnom vremenu djece predškolske dobi prije COVID-19 virusa i za vrijeme COVID-19 virusa prikazane su u Tablici 2.

Dobiveni rezultati prikazani u Tablici 2. pokazuju da postoje statističke značajne razlike ($\chi^2 = 176,7$; $df = 7$; $p < 0,01$) u načinu provođenja slobodnog vremena djece predškolske dobi prije COVID-19 virusa i tijekom prve faze COVID-19 virusa. Najzastupljenija aktivnost prije COVID-19 virusa u slobodnom vremenu djece predškolske dobi je igra na otvorenom koja je ostala među zastupljenijim aktivnostima

Tablica 2. Načini provođenja slobodnog vremena djece predškolske dobi prije i tijekom prve faze COVID-19 virusa (N = 1121)

Aktivnosti u slobodnom vremenu djece predškolske dobi	Prije COVID-19 virusa		Tijekom 1. faze COVID-19 virusa	
	f	%	f	%
Igra na otvorenom	946	84,4	757	67,5
Slobodna igra	223	43,6	424	48,1
Gledanje televizije	489	19,9	539	37,8
Igranje multimedijских igara	148	13,2	258	23,0
Čitanje dječje literature	366	32,6	406	36,2
Igranje društvenih igara s obitelji	277	24,7	418	37,3
Glazbene aktivnosti	143	12,8	137	12,2
Sportske aktivnosti	322	28,7	184	16,4

$$\chi^2 = 176,7; df = 7; p < 0,01$$

i tijekom prve faze COVID-19 virusa. Većina djece (97 %) predškolske dobi svoje slobodno vrijeme tijekom prve faze COVID-19 virusa provodila je uz medije, i to uz gledanje televizije, čitanje dječje literature i igranje multimedijских igara s obitelji. Gledanje televizije bilo je među rjeđe zastupljenim aktivnostima u slobodnom vremenu djece predškolske dobi prije COVID-19 virusa, dok je za vrijeme prve faze COVID-19 virusa bila među zastupljenijim aktivnostima u slobodnom vremenu djece predškolske dobi.

Navike gledanja televizije kod djece predškolske dobi

Televizijski sadržaji koje su djeca predškolske dobi najčešće gledala za vrijeme prve faze COVID-19 virusa prikazani su u Tablici 3. u nastavku.

Iz rezultata prikazanih u Tablici 3. vidljivo je da su djeca predškolske dobi za vrijeme prve faze COVID-19 virusa najčešće na televiziji gledala crtane filmove i informativno-obrazovne emisije za djecu, dok su najmanje gledala igrane filmove, vijesti, informativno-politički program te zabavni i sportski program.

Dječje navike prilikom gledanja televizije djece predškolske dobi prikazane su u Tablici 4.

Tablica 3. Najčešće gledani televizijski sadržaji djece predškolske dobi tijekom prve faze COVID-19 virusa (N = 1121)

Najčešće gledani televizijski sadržaji djece predškolske dobi tijekom prve faze COVID-19 virusa	f	Udio (%)
Crtani filmovi	929	82,8
Informativno-obrazovni program za djecu	75	6,7
Dijete gleda ono što u tom trenutku gledaju svi ukućani	42	3,8
Glazbeni program	24	2,2
Dijete ne gleda televiziju	15	1,4
Dokumentarni filmovi	12	1,1
Komedije	7	0,6
Igrani filmovi i serije za djecu i mlade	5	0,4
Vijesti i informativno-politički program	5	0,4
Zabavni program i sportski program	5	0,4
Akcijski filmovi	2	0,2

Tablica 4. Navike predškolske djece prilikom gledanja televizije (N = 1121)

Navike djece predškolske dobi prilikom gledanja televizije s obzirom na razinu obrazovanja roditelja	Nikad %	Rijetko %	Ponekad %	Često %	Uvijek %
Televizija je uključena u pozadini dok se dijete igra	10,7	26,0	29,5	21,7	12,1
Dijete gleda televiziju dok jede	28,4	31,0	28,5	10,0	2,1
Dijete gleda televiziju prije spavanja	14,9	25,9	30,0	20,8	8,4
Dijete gleda reklame	1,2	5,5	41,5	20,1	31,7
Dijete želi proizvod viđen na reklamama	3,8	39,9	33,4	16,1	6,8
Dijete gleda crtane filmove	2,4	5,2	21,7	48,5	22,2

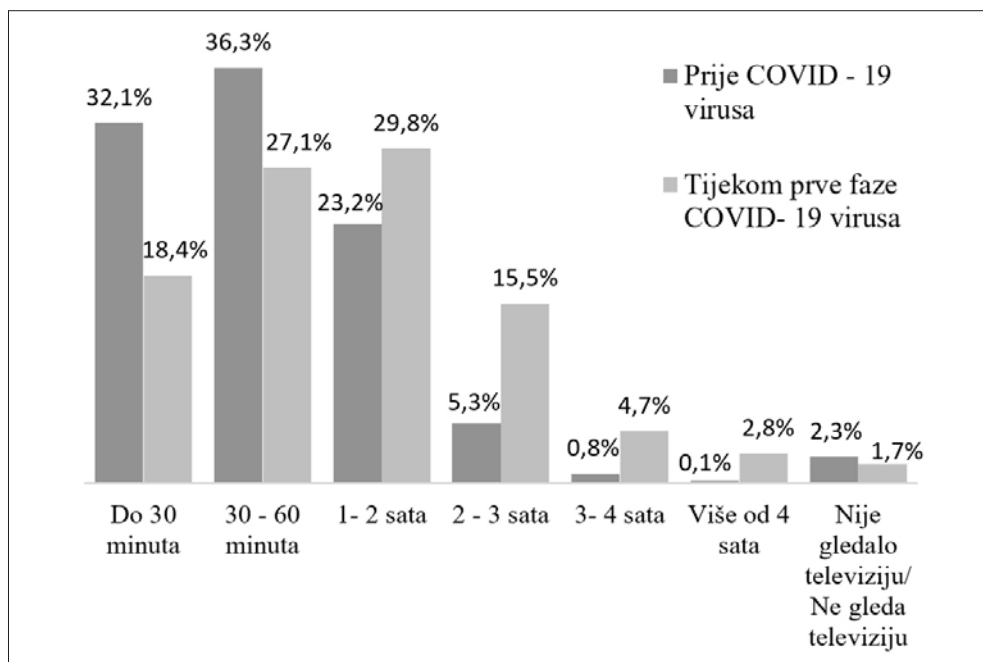
Dobiveni podatci prikazani u Tablici 4. pokazuju da je u svakom drugom kućanstvu televizija ponekad ili često uključena u pozadini dok se dijete igra. Dvije trećine djece predškolske dobi na televiziji često ili uvijek gledaju crtane filmove, a četvrtina

ih gleda rijetko ili ponekad. Svako drugo dijete često ili uvijek gleda reklame, a svako četvrto dijete ih gleda ponekad pa svako drugo dijete predškolske dobi ponekad ili često želi proizvod viđen na reklami. Iako nešto više od polovice djece nikad ili rijetko gleda televiziju dok jede, trećina je ponekad ili često gleda uz obrok. Polovina djece predškolske dobi ponekad ili često gleda televiziju prije spavanja, dok je 4 od 10 djece (40,8 %) nikad ili rijetko gleda prije spavanja.

Razlike u navikama gledanja televizije djece predškolske dobi prije COVID-19 virusa i tijekom prve faze COVID-19 virusa

Dnevni vremenski udio predškolske djece proveden gledajući televiziju prije COVID-19 virusa i za vrijeme prve faze COVID-19 virusa prikazan je Slikom 1.

Iz dobivenih rezultata (Slika 1.) vidljivo je da je tijekom pandemije COVID-19 virusa došlo do promjene u dnevnom udjelu vremena predškolskog djeteta provedenog gledajući televiziju. Naime, ispitivanjem razlika utvrdili smo da postoje statistički značajne razlike ($\chi^2 = 177,90$, $df = 6$; $p < 0,01$) u dnevnom udjelu vremena djece predškolske dobi provedenog pred televizijskim ekranima tijekom prve faze COVID-19 virusa, u odnosu na vrijeme prije COVID-19 virusa. Tako se za vrijeme

Slika 1. Udio dnevnog vremena predškolskog djeteta provedenog gledajući televiziju prije i za vrijeme prve faze COVID-19 virusa (N = 1121)

prve faze COVID-19 virusa vremenski produjlo gledanje televizije. Djeca su uz televizijske ekrane prije COVID-19 virusa provodila u prosjeku do jedan sat dnevno ($M = 0,9$; $SD = 1,8$), a tijekom prve faze COVID-19 virusa jedan i po sat dnevno ($M = 1,4$; $SD = 2,2$).

Razlike u navikama gledanja televizije kod djece predškolske dobi u odnosu na stručnu spremu roditelja

Razlike u varijablama koje se odnose na navike gledanja televizije kod djece predškolske dobi u odnosu na stručnu spremu roditelja prikazane su u Tablici 5. u nastavku.

Iz podataka prikazanih u Tablici 5. vidljivo je da postoje statistički značajne razlike u količini gledanja televizije djece predškolske dobi prije COVID-19 virusa, ali i tijekom prve faze COVID-19 virusa s obzirom na razinu obrazovanja roditelja ($p < 0,01$). Također, postoji povezanost razine obrazovanja roditelja s obzirom na roditeljsko ograničavanje gledanja televizijskog sadržaja, kao i na prethodno određivanje rasporeda gledanja televizije djetetu predškolske dobi.

Dnevni udio gledanja televizije djece predškolske dobi prije COVID-19 virusa i tijekom prve faze COVID-19 virusa prikazan je u Tablici 6.

Iz podataka prikazanih u Tablici 6. vidljivo je da je prije COVID-19 virusa do 2 sata dnevno televiziju gledalo 4 od 10 (41,1 %) djece roditelja visoke stručne spreme i 3 od 10 (35,9 %) djece roditelja srednje stručne spreme. Tijekom prve faze COVID-19 virusa produjlo se gledanje televizije. Tako je svako treće dijete roditelja visoke stručne spreme i svako četvrto dijete roditelja srednje stručne spreme televiziju gledalo do 2 sata dnevno, a četvrtina (23 %) djece roditelja visoke stručne spreme i petina (19,8 %) djece roditelja srednje stručne spreme televiziju je gledala

Tablica 5. Razlike u navikama gledanja televizije djece predškolske dobi u odnosu na stupanj obrazovanja njihovih roditelja ($N = 1121$)

Nezavisne varijable (Zavisna varijabla – obrazovanje roditelja: M_1 : NSS, M_2 : SSS, M_3 : VŠS, M_4 : VSS)	χ^2	df	p
Dob u kojoj su djeca predškolske dobi počela gledati televiziju	23,8	21	> 0,05
Količina gledanja televizije djece predškolske dobi prije COVID-19 virusa	57,8	12	< 0,01
Količina gledanja televizije djece predškolske dobi tijekom prve faze COVID-19 virusa	31,36	12	< 0,01

Tablica 6. Dnevni udio količine gledanja televizije djece predškolske dobi prije COVID-19 virusa i tijekom prve faze COVID-19 virusa s obzirom na razinu obrazovanja roditelja (N = 1121)

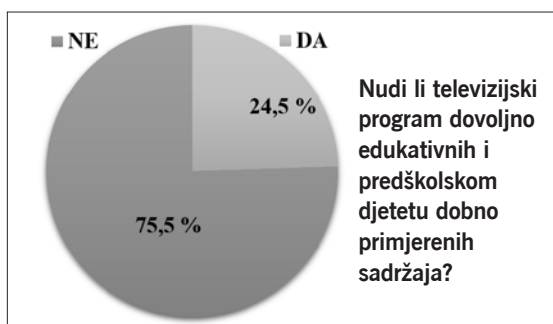
	Stručna sprema roditelja	Do 30 minuta (%)	30-60 minuta (%)	1-2 sata (%)	2-3 sata (%)	3-4 sata (%)	Više od 4 sata (%)	Nije gledalo/ Ne gleda TV (%)
Prije COVID-19 virusa	NSS	0,4	0,2	0,3	0	0,2	0	0
	SSS	10,7	15,7	9,5	2,7	0,4	0,1	1,1
	VŠS	5,4	5,1	3,1	0,7	0	0	0,3
	VSS	15,6	15,3	10,2	1,9	0,2	0	0,9
	Ukupno	32,1	36,3	23,2	5,3	0,8	0,1	2,3
Tijekom 1. faze COVID-19 virusa	NSS	0,5	0,1	0	0,3	0,1	0,1	0
	SSS	7,6	10,1	10,2	7,3	2,3	1,2	0,6
	VŠS	2,9	4,2	4,8	1,7	0,3	0,4	0,4
	VSS	7,4	12,7	14,8	6,2	2,0	1,1	0,7
	Ukupno	18,4	27,1	29,8	15,5	4,7	2,8	1,7

od 1 do 4 sata dnevno. Obrazovaniji roditelji u odnosu na manje obrazovane roditelje dopuštaju vremenski dulje gledanje televizije djeci predškolske dobi.

Stavovi roditelja o primjerenosti televizijskih sadržaja na televizijskom programu

Stavovi roditelja o edukativnosti i dobnoj primjerenosti ponuđenih televizijskih sadržaja na televizijskom programu s obzirom na dječju dob prikazani su Slikom 2.

Dobiveni rezultati prikazani Slikom 2. prikazuju nezadovoljstvo roditelja ponudom edukativnih i predškolskom djetetu dobno primjerenih televizijskih sadržaja. Tako tri četvrtine roditelja

Slika 2. Prikaz roditeljskih stavova o primjerenosti i edukativnosti televizijskih sadržaja ponuđenih na televizijskom programu (N = 1121)

smatra da televizijski program djeci predškolske dobi ne nudi dovoljno primjerenih i edukativnih sadržaja.

Učestalost roditeljske kontrole i navike zajedničkog gledanja televizije s djetetom i njihove razlike s obzirom na obrazovanje roditelja

Kontroliranje količine televizijskih sadržaja, uvid roditelja u gledane televizijske sadržaje svoje djece te navike zajedničkog gledanja televizije roditelja i djece predškolske dobi i njihove razlike s obzirom na obrazovanje roditelja prikazane su u Tablici 7. u nastavku.

Dobiveni rezultati prikazani u Tablici 7. prikazuju da roditelji uglavnom ograničavaju količinu gledanja televizijskog sadržaja. Većina roditelja ponekad ili često gleda televizijski program s djetetom te uglavnom često ili ponekad razgovara s djetetom o gledanim sadržajima. Skoro polovina roditelja rijetko određuje djetetov raspored gledanja televizijskog programa, a *četrvtina roditelja ponekad ili često gleda televizijski sadržaj prije djeteta. Uočljivo je da se u odnosu na obrazovanje roditelja navike roditelja ne razlikuju u odnosu na skupine varijabli koje se odnose na zajedničko gledanje televizijskog programa te razgovor roditelja sa svojim djetetom o gledanom sadržaju. Međutim, razlike su značajne u odnosu na roditeljsko gledanje televizijskih sadržaja prije djeteta ($\chi^2 = 22,2$; $df = 9$; $p < 0,01$), roditeljsko određivanje djetetovog rasporeda gledanja televizijskog programa ($\chi^2 = 55,7$; $df = 9$; $p < 0,01$) te roditeljska ograničenja količine gledanja televizijskih sadržaja ($\chi^2 = 64,8$; $df = 9$; $p < 0,01$). Uočavamo da trećina roditelja visoke stručne spreme i *četrvtina roditelja srednje stručne spreme rijetko ili ponekad gleda televizijski sadržaj prije djeteta. Trećina roditelja srednje stručne spreme i četrvtina roditelja visoke stručne spreme rijetko ili ponekad unaprijed određuje raspored gledanja televizijskog programa. Svaki treći roditelj visoke stručne spreme i svaki četvrti roditelj srednje stručne spreme često ili uvijek ograničava svom djetetu količinu gledanja televizijskih sadržaja. U odnosu na manje obrazovane roditelje, obrazovaniji roditelji imaju veću kontrolu nad gledanim televizijskim sadržajima svoje djece.**

Razlike u stavovima roditelja o utjecaju televizijskih sadržaja na djecu predškolske dobi u odnosu na stručnu spremu roditelja

Stavovi ispitanika o televizijskim utjecajima na predškolsko dijete ovisno o njihovoj stručnoj spremi prikazani su u Tablici 8.

Iz rezultata prikazanih u Tablici 8. vidljivo je da je nešto više od polovine roditelja izrazilo stav da televizija može pozitivno djelovati na dijete, a kad je u pitanju negativno djelovanje televizijskih sadržaja, dvije trećine roditelja ipak smatra da televizija može i negativno djelovati na dijete predškolske dobi. Uočljivo je da se u

Tablica 7. Učestalost roditeljske kontrole i ograničenja gledanja televizijskog sadržaja te navike zajedničkog gledanja televizije s djetetom i njihove razlike s obzirom na obrazovanje roditelja (N = 1121)

Roditeljska kontrola i navike zajedničkog gledanja televizije	Razina obrazovanja roditelja	Rijetko (%)	Ponekad (%)	Često (%)	Uvijek (%)
	$\chi^2 = 22,2$				$p < 0,01$
Roditelj gleda televizijski sadržaj prije djeteta	NSS	0,5	0,1	0,3	0,2
	SSS	14,3	13,8	7,0	5,3
	VŠS	6,1	4,3	2,4	1,6
	VSS	21,3	10,6	7,8	4,4
	Ukupno	42,6	28,5	17,1	11,8
	$\chi^2 = 55,7$				$p < 0,01$
Roditelj unaprijed određuje djetetov raspored gledanja televizijskog programa	NSS	0,5	0,4	0,2	0
	SSS	22,7	10,2	5,2	3,6
	VŠS	7,0	2,8	2,8	3,1
	VSS	18,8	8,9	10,1	3,7
	Ukupno	49,1	22,3	18,2	10,5
	$\chi^2 = 64,8$				$p < 0,01$
Roditelj djetetu ograničava količinu gledanja televizijskog sadržaja	NSS	0,4	0,4	0,1	0,2
	SSS	5,5	11,3	11,3	11,8
	VŠS	1,0	2,2	3,9	7,4
	VSS	2,9	7,1	15,8	18,7
	Ukupno	9,8	20,8	31,1	38,3
	$\chi^2 = 13,5$				$p > 0,10$
Roditelj gleda televizijski program s djetetom	NSS	0	0,2	0,6	0,3
	SSS	3,4	16,5	16,6	3,1
	VŠS	1,0	7,4	5,0	1,4
	VSS	3,4	19,7	18,1	3,3
	Ukupno	7,8	44,1	40,0	8,1
	$\chi^2 = 9,1$				$p > 0,10$
Roditelj razgovara s djetetom o gledanom sadržaju	NSS	0,3	0,4	0,3	0,2
	SSS	3,9	12,4	17,7	5,5
	VŠS	0,9	4,3	6,7	2,8
	VSS	4,3	13,8	19,7	6,8
	Ukupno	19,2	30,9	45,1	14,8

Tablica 8. Stavovi roditelja o utjecajima televizijskih sadržaja na dijete predškolske dobi s obzirom na njihovu stručnu spremu (N = 1121)

Televizija može djelovati pozitivno na djecu predškolske dobi	DA (%)	NE (%)	Televizija može djelovati negativno na djecu predškolske dobi	DA (%)	NE (%)
NSS	0,4	0,5	NSS	0,5	0,4
SSS	18,2	21,3	SSS	26,9	11,6
VŠS	8,7	6,1	VŠS	11,5	3,2
VSS	27,6	17,2	VSS	37,8	8,1
Ukupno	55,8	45,7	Ukupno	78,9	22,1

 $\chi^2 = 24,6; df = 2; p < 0,01$
 $\chi^2 = 21,4; df = 2; p < 0,01$

odnosu na obrazovanje roditelja stavovi razlikuju u odnosu na pozitivne ($\chi^2 = 24,6; p < 0,01$), odnosno negativne utjecaje televizijskih sadržaja ($\chi^2 = 21,4; p < 0,01$). Iako četvrtina roditelja visoke stručne sprema smatra da televizija može utjecati pozitivno na djecu predškolske dobi, više od trećine roditelja visoke stručne sprema te četvrtina roditelja srednje stručne sprema pak smatra da televizija može djelovati negativno na djecu predškolske dobi. Iz toga zaključujemo da obrazovaniji roditelji, u odnosu na manje obrazovane roditelje, uglavnom smatraju da televizijski sadržaji mogu utjecati i pozitivno i negativno na djecu predškolske dobi.

Rasprava

Rezultati istraživanja pokazuju da su djeca predškolske dobi izložena malim ekranima prije navršene druge, pa čak i prve godine života, a što je sukladno prethodnim istraživanjima (Ciboci i sur., 2014; Cheung i sur., 2016; Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba, 2017; Rideout, 2011; 2013; 2017). Tako je četvrtina djece predškolske dobi televiziju počela gledati prije navršene prve godine života, a dvije trećine predškolske djece televiziju je počelo gledati prije navršene druge godine života, što nadilazi preporuke svjetskih stručnjaka (AAP, 2016; Bozzola i sur. 2018., Canadian Paediatric Society, 2017; Ministry of Health, 2017; Okely i sur., 2017; WHO, 2019). Ovo istraživanje također potvrđuje rezultate prethodnih istraživanja (Sindik, 2012) što se tiče najčešće gledanih televizijskih sadržaja djece predškolske dobi. Tako većina djece predškolske dobi na televiziji najčešće gleda crtane filmove, a najmanje igrane filmove, vijesti, informativno-politički program, zabavni

i sportski program. Djeca su prije COVID-19 virusa svoje slobodno vrijeme najčešće provodila u igri na otvorenom, no u prvoj fazi COVID-19 virusa većina djece (97 %) predškolske dobi svoje slobodno vrijeme provodila je upravo uz medije, i to redom uz: gledanje televizije, čitanje dječje literature i igranje multimedijских igara s obitelji. Sukladno prethodnim istraživanjima (Adamiak, 2015; Bellagamba i sur., 2020; Gou i Dezuanni, 2018; Rideout 2011; 2013; 2017; Rideout i Robb, 2020; Sondqvist i sur., 2021) i naše istraživanje pokazuje da je prije i tijekom prve faze COVID-19 virusa gledanje televizije bilo najčešće korišten medij među djecom predškolske dobi pa prvu hipotezu u potpunosti prihvaćamo. Ohrabruje podatak da su djeca predškolske dobi prije COVID-19 virusa u prosjeku pred televizijom provodila do jedan sat dnevno, što je u skladu s važećim preporukama stručnjaka (AAP, 2016; Bozzola i sur. 2018; Canadian Paediatric Society, 2017; Ministry of Health, 2017; Okely i sur., 2017; Tremblay i sur., 2017; WHO, 2019) koje sugeriraju da bi u dobi između dvije i pet godina vrijeme uz ekrane trebalo ograničiti na sat vremena. Međutim, tijekom prve faze COVID-19 virusa produljilo se vrijeme provedeno uz televizijske ekrane kad su djeca televiziju gledala između 1 i 2 sata, što pak nadilazi važeće preporuke, a potvrđuje nalaze prethodnih istraživanja (Götz i sur., 2020). Stoga drugu hipotezu ovog istraživanja potvrđujemo. Ipak, imajući u vidu činjenicu da je u svakom drugom kućanstvu televizija uključena u pozadini dok se dijete igra, treba uzeti u obzir da je količina izloženosti (neprijemljenim) televizijskim sadržajima vjerojatno i veća od one koje su naveli ispitanici. Nadalje, rezultati istraživanja pokazuju da djeca predškolske dobi imaju uglavnom loše navike prilikom gledanja televizije pa svako treće dijete barem ponekad ili često gleda televiziju dok jede. S obzirom na nepovoljne utjecaje izloženosti malim ekranima unutar jednog sata prije spavanja na količinu i kvalitetu sna (Benita i sur., 2020; Brockmann i sur., 2015; Reid Chassiakos i sur., 2016; Cheung i sur., 2017; Hale i Guan, 2015; Ribner i McHarg, 2019; Vijakkhana i sur., 2015) također zabrinjava podatak da svako drugo dijete predškolske dobi gleda televiziju prije spavanja, što je sukladno američkom istraživanju (Rideout, 2017), no ipak je manje učestalo u odnosu na prethodna hrvatska istraživanja (Roje Đapić i sur., 2020).

Imajući u vidu teorijska saznanja i dosadašnja istraživanja o važnosti ograničavanja televizijskih sadržaja, ohrabrujući su rezultati koji pokazuju da roditelji ograničavaju vrijeme gledanja televizijskih sadržaja, razgovaraju o gledanom sadržaju te ograničavaju količinu gledanja televizijskog programa, što je sukladno prethodnim istraživanjima (Ciboci i sur., 2014; Poliklinika za djecu i mlade Grada Zagreba, 2017; Sindik, 2012). Stoga treću hipotezu prihvaćamo. Međutim, roditelji rijetko određuju djetetov raspored gledanja televizijskih sadržaja, a tek svaki četvrti roditelj ponekad ili često gleda televizijski sadržaj prije djeteta. Nadalje, istraživanje pokazuje da 3

od 10 roditelja tek ponekad razgovara s djetetom o sadržajima koje je dijete gledalo, što je opet sukladno istraživanju Poliklinike za djecu i mlade Grada Zagreba (2017). Isto tako, s obzirom na dosadašnje rezultate istraživanja (Goh i sur., 2016; Przybylski i Weinstain, 2017; Rideout, 2017; Wartella i sur., 2014), moglo se pretpostaviti da će obrazovaniji roditelji biti medijski osvješteniji, a da će sukladno tome djeca obrazovanijih roditelja kasnije početi gledati televiziju i biti količinski manje izložena televizijskim sadržajima. Naime, pokazalo se da uistinu postoji povezanost u količini gledanja televizije predškolske dobi prije COVID-19 virusa, ali i tijekom prve faze COVID-19 virusa s obzirom na razinu obrazovanja roditelja, no ne postoji povezanost između razine obrazovanja roditelja i dobi u kojoj su djeca počela gledati televiziju. Stoga četvrtu hipotezu djelomično prihvaćamo.

S obzirom na rezultate prijašnjih istraživanja (Sindik, 2012) moglo se pretpostaviti da razina obrazovanja roditelja ne utječe na učestalost roditeljske kontrole i ograničenja gledanja televizijskog sadržaja, kao i na navike zajedničkog gledanja televizije s djetetom. No, pokazalo se da postoji povezanost između razine obrazovanja roditelja i roditeljske kontrole te ograničavanja količine gledanja televizijskih sadržaja. Naime, roditelji srednje stručne spreme i visoke stručne spreme često ili uvijek svom djetetu ograničavaju količinu gledanja televizijskih sadržaja. S druge strane, upravo roditelji srednje stručne spreme i visoke stručne spreme djeci rijetko ili ponekad unaprijed određuju raspored gledanja televizije te rijetko ili ponekad gledaju televizijski sadržaj prije djeteta. S druge strane, stupanj obrazovanje roditelja ne utječe na zajedničko gledanje televizije i razgovor roditelja sa svojim djetetom o gledanom sadržaju. Stoga petu hipotezu djelomično prihvaćamo. Također, moglo se pretpostaviti da roditelji nemaju jasan stav o utjecaju medija na svoju djecu, kao što je bio slučaj u prethodnim istraživanjima (Sindik, 2012), kao i da razina obrazovanja roditelja ne utječe na stavove roditelja o medijskim utjecajima na djecu. Ipak, većina roditelja izrazila je stav da televizija može negativno djelovati na dijete predškolske dobi, dok svaki drugi roditelj smatra da televizija može utjecati i pozitivno na predškolsko dijete. Istraživanje je, također, pokazalo da u odnosu na obrazovanje roditelja postoje razlike u odnosu na roditeljske stavove o utjecajima televizijskih sadržaja na predškolsko dijete pa šestu hipotezu odbacujemo. Naime, roditelji visoke stručne spreme češće smatraju da televizija može utjecati pozitivno na dijete, dok svaki treći roditelj visoke stručne spreme te svaki četvrti roditelj srednje stručne spreme pak smatra da televizija može djelovati negativno na djecu predškolske dobi.

Premda je izloženost predškolske djece televizijskim sadržajima pod nadzorom njihovih roditelja, činjenica da predškolska djeca u Hrvatskoj televiziju počinju gledati iznimno rano te imaju loše navike prilikom gledanja televizije daje smjernice o važnosti medijskog informiranja ponajprije njihovih roditelja, a zatim i djece u vidu

uvođenja medijskog odgoja u odgojno-obrazovne ustanove od najranije dobi. Uzmeo li u obzir uporabu ostalih malih ekrana (tableta, mobilnih telefona, računala...) koje nismo obuhvatili istraživanjem, ukupna dnevna izloženost djece predškolske dobi malim ekranima, kako prije tako i tijekom pandemije COVID-19 virusa, zasigurno je alarmantna imajući u vidu negativne učinke prekomjerne i rane uporabe malih ekrana na cjelokupan dječji razvoj. Na različito obrazovane roditelje moglo bi se utjecati organiziranjem edukacija za roditelje, primjerice seminarima, komunikacijskim roditeljskim sastancima ili radionicama u odgojno-obrazovnim ustanovama te informiranjem o mogućim medijskim utjecajima na djecu putem društvenih mreža i medija (radijske emisije, televizijske emisije, mrežni seminari...). Prednost ovog istraživanja je činjenica da je ovo prvo veće istraživanje u Hrvatskoj vezano uz problematiku utjecaja televizije na dijete predškolske dobi koje obuhvaća i navike gledanja televizije za vrijeme prve faze COVID-19 virusa. Naime, za razliku od prethodnih istraživanja, kako u nacionalnim okvirima tako i u europskim, ovo istraživanje je prvenstveno usredotočeno na promjene u navikama korištenja televizije djece predškolske dobi pojavom COVID-19 virusa. Među manjkavostima istraživanja istaknut ćemo najbitnije – istraživanjem nisu obuhvaćeni i ostali mediji (internet, računalo, tiskovine, radio). U budućim bi istraživanjima bilo pogodno istražiti utjecaj drugih vrsta medija na dijete predškolske dobi, a ne samo televizije, kako u kontekstu izvanredne situacije tijekom COVID-19 virusa tako i korištenje medija prije COVID-19 virusa.

Zaključak

Neminovno je da današnja djeca odrastaju uz digitalne medije, što potvrđuje porast uporabe malih ekrana djece predškolske dobi i prije pandemije COVID-19 virusa. Zatvaranje odgojno-obrazovnih ustanova, igrališta i ograničavanje socijalnih kontakata kod djece predškolske dobi uzrokovalo je dodatni porast uporabe malih ekrana, naročito televizije, a smanjilo fizičku aktivnost i boravak na otvorenom. Rezultati istraživanja pokazuju da djeca imaju relativno loše navike prilikom gledanja televizije te ju rano počinju gledati. Tako djeca televiziju počinju gledati u prosjeku u dobi od 1 godine, što je znatno ranije od preporučene dobi koju sugeriraju stručnjaci. Nalazi istraživanja, također, upućuju na važnost dodatnog medijskog educiranja roditelja djece predškolske u cilju kritičnijeg odnosa prema medijima i razvoju pozitivnih navika prilikom njihove uporabe. U medijskom informiranju bi se možda mogli priključiti i pedijatri, i to od najranije dječje dobi, u vidu informiranja o medijskim utjecajima prilikom dugotrajne izloženosti malim ekranima, ali i ukazujući na prednosti umjerenog korištenja medija sukladno dječjoj dobi. S obzirom na rezultate

u daljnjim bi istraživanjima bilo pogodno ispitati utjecaj ostalih medija na djecu predškolske dobi, kao i dugoročne posljedice pojave COVID-19 virusa na navike, rutine, igru i cjelokupan dječji razvoj, ne samo djece predškolske dobi, već i školske djece te mladih.

Literatura

- AAP COUNCIL ON COMMUNICATIONS AND MEDIA. (2016). Media and Young Minds. *Pediatrics*, 138(5), e20162591.
- Adamiak, L. (2015). Exploratory Study of Parent's Perceptions of Their Preschooler's Screen Media Usage. *Undergraduate HonorsTheses*, 8, 1-25.
- Anderson, D. R. i Hanson, K. G. (2017). Screen Media and Parent-Child Interactions. Media Exposure During Infancy and Early Childhood: The Effect of Content and Context on Learning and Development. U: Barr, R. i Linebarger, D. N. (ur.), *Media exposure During Infancy and Early Childhood: The Effect of Content and Context on Learning and Development* (str. 173-194). New York: Springer.
- Ansari, A. i Crosnoe, R. (2016). Children's Hyperactivity, Television Viewing and The Potential Child Effects. *Children and Youth Services Review*, 61, 135-140.
- Australian Bureau of Statistics. (2013). *Australian health survey: physical activity*. Preuzeto s: <https://www.abs.gov.au/statistics/health/health-conditions-and-risks/australian-health-survey-physical-activity/latest-release> (06. 04. 2021).
- Balbinot, V., Toffol, G., i Tamburlini, G. (2016). Tecnologie digitali e bambini: un'indagine sul loro utilizzo nei primi anni di vita. *Med. Bambino*, 35, 631-636.
- Barr, R., Kirkorian, H., Radesky, J., Coyne, S., Nichols, D., Blanchfield, O., ..., i Fitzpatrick, C. (2020). Beyond Screen Time: a synergistic approach to a more comprehensive assessment of family media exposure during early childhood. *Front. Psychol*, 11, 1283.
- Bellagamba, F., Presaghi, F., Di Marco, M., D'Abundo, E., Blanchfield, O. i Barr, R. (2020). How Infant and Toddlers' Media Use Is Relates to Sleeping Habit sin Everyday Life in Italy. *Front. Psychol*, 12, 589664. Preuzeto s: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.589664> (5. 4. 2021.)
- Benita, N., Gordon-Hacker, A. i Gueron-Sela, N. (2020). Sleep through toddlerhood, the distinct roles of overall media use and use of media to regulate child distress. *J. Dev. Behav. Pediatr.*, 41(9), 690-697.
- Bozzola, E., Spina, G., Ruggiero, M., Memo L., Agostiniani, R., Bozzola, M., Corsello, G. i Villani, A. (2018). Media devices in pre-school children: the recommendations of the Italian pediatric society. *Italian Journal of Pediatrics*, 44, 69.
- Braithwaite, I., Stewart, A. W., Hancox, R. J., Beasley, R., Murphy, R., Mitchell, E. A.; i ISAAC Phase Three Study Group (2013). The worldwide association between television viewing and obesity in children and adolescents: cross sectional study. *PLOS One*, 8(9), e74263.
- Brockmann, P. E., Diaz, B., Damiani, F., Villarroel, L., Núñez, F. i Bruni, O. (2016). Impact of television on the quality of sleep in preschool children. *Sleep Med.*, 20, 140-144.
- Carson, V; Tremblay, M. S.; Spence, J. C.; Timmons, B. W. i Janssen, I. (2013). The Canadian Sedentary Behaviour Guidelines for the Early Years (zero to four years of age) and screen time among children from Kingston, Ontario, *Paediatrics & Child Health*, 18, 25-28.

- Bruni, O., Sette, S., Fontanesi, L., Baiocco, R., Laghi, F. i Baumgartner, E. (2015). Technology use and sleep quality in preadolescence and adolescence. *J Clin Sleep Med.*, 11(12), 1433-1441.
- Cespedes, E. M., Gillman, M. W., Kleinman, K., Rifas-Shiman, S. L., Redline, S. i Taveras, E. M. (2014). Television viewing, bedroom television, and sleep duration from infancy to mid-childhood. *Pediatrics*, 133(5), e1163-e1171.
- Cheung, C. H., Bedford, R., De Urabain, I. R. S., Karmiloff-Smith, A. i Smith, T. J. (2017). Daily touchscreen use in infants and toddlers is associated with reduced sleep and delayed sleep onset. *Scientific Reports*, 7, 46104.
- Ciboci, L., Kanižaj, I. i Labaš, D. (2014). Media Education from the Perspective of Parents of Preschool Children: Challenges and Trend in Free Time Media Use. *Medijska istraživanja*, 20(2), 53-67.
- Christakis, D. A. (2009). The effects of infant media usage: what do we know and what should we learn? *Acta Paediatrica*, 98, 8-16.
- Connell, S. L., Lauricella, A. R. i Wartella, E. (2015). Parental co-use of media technology with their parents in the U.S.A. *J. Child. Media*, 9, 5-21.
- Conners-Burrow, N., McKelvey, L. i Fussell, J. J. (2011). Social Outcomes Associated With Media Viewing Habits of Low-Income Preschool Children. *Early Education and Development*, 22(2), 256-273.
- Dinleyici, M., Carman, K.B., Ozturk, E. i Sahin-Dagli, F. (2016). Media use by children and parent's view on children's media usage. *Interact J Med Res*, 5(2), e18.
- De Jong, E., Visscher T. L., HiraSing, R. A., Heymans, M. W., Seidell, J. C. i Renders C. M. (2013). Association between TV viewing, computer use and overweight, determinants and competing activities of screen time in 4- to 13-year-old children. *International Journal of Obesity*, 37(1), 47-53.
- Domingues-Montanari, S. (2017). Clinical and psychological effects of excessive screen time on children. *J Paediatr Child Health*, 53(4), 333-338.
- Dore, R. A., Logan, J., Lin, T. J., Purtell, K. M. i Justice, L. (2020). Characteristic of Children's Media Use and Gains in Language Literacy Skills. *Front Psychol.*, 11: 2224.
- Dore, R. A. i Zimmerman, L. (2020). Coviewing scaffolding and children's media comprehension. U: Jan Van den Bulck (ur.), *The International encyclopedia of media psychology* (str. 1-8). New York: John Wiley & Sons Inc.
- Duch, H., Fisher E. M., Ensari, I., Font, M., Harrington, A., Taromino, C., Yip, J. i Rodriguez, C. (2013). Association of screen time use and language development in Hispanic toddlers: a cross-sectional and longitudinal study. *Clin Pediatr (Phila)*, 52(9), 857-865.
- Dworak, M. i Wiater, A. (2013). Media, Sleep and Memory in Children and Adolescents. *Journal of Sleep Disorders & Therapy*, 2(7), 1-4.
- Etchells, P., Fletcher-Watson, S., Blakemore, S. J., Chambers, C., Kandefelt-Winther, D., Mills, K., ..., i Pfeifer, J. (2017). Open letter: There is an important debate to be had about screen time, but we need quality research and evidence to support it. *The Guardian*. Preuzeto s: <https://www.theguardian.com/science/head-quarters/2017/jan/06/screen-time-guidelines-need-to-be-built-on-evidence-not-hype> (29. 3. 2021.)
- European Commission. (2015). *Young children (0-8) and digital technology*. Joint Research Centre. Preuzeto s: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/1f8b73ccd900-406a-927c-0f8c0f202ed4> (27. 3. 2021.)

- Ferguson, C. J. i Beresin, E. (2017.) Social science's curious war with pop culture and how it was lost: The media violence debate and the risks it holds for social science. *Prev Med*, 99, 69-76.
- Fidler, A. E., Zack, E., i Barr, R. (2010). Television Viewing Patterns in 6- to 18-Month-Olds: The Role of Caregiver-Infant Interactional Quality. *Infancy*, 15(2), 176-196.
- Hale, L. i Guan, S. (2015). Screen time and sleep among school-aged children and adolescents: a systematic literature review. *Sleep Med. Rev.*, 21, 50-58.
- Hinkley, T., Salmon, J., Okely, A. D., Crawford, D. i Hesketh, K. (2012). Preschoolers' physical activity, screen time, and compliance with recommendations. *Medicine and science in sports and exercise*, 44(3), 458-465.
- Inoue, S., Yorifuji, T., Kato, T., Sanada, S., Doi, H. i Kawachi, I. (2016). Children's Media Use and Self-Regulation Behavior: Longitudinal Associations in a Nationwide Japanese Study. *Matern Child Health J*, 20(10), 2084-2099.
- Jago, R., Stamatakis, E., Gama, A., Carvalhal, I. M., Nogueira, H., Rosado, V. i Padez, C. (2012). Parent and child screen-viewing time and home media environment. *Am J Prev Med.*, 43 (2), 150-158.
- Jelinčić, A. (2009). Slobodno vrijeme i televizija – suodgajatelji djece i mladih. U: Andrijašević, M. (ur.), *Upravljanje slobodnim vremenom sadržajima sporta i rekreacije: zbornik* (str. 97–104). Zagreb: Kineziološki fakultet sveučilišta u Zagrebu.
- Kabali, H. K., Irigoyen, M. M., Nunez-Davis, R., Budacki, J. G., Mohanty, S. H., Leister, K. P. i Bonner Jr., R. L. (2015). Exposure and use of mobile media devices by young children. *Pediatrics*, 136, 1044-1050.
- Kanižaj, I. i Ciboci, L. (2011). Kako je nasilje preko medija ušlo u naše domove – utjecaji, učinci i posljedice nasilja na djecu i mlade. U: Ciboci, L., Kanižaj, I. i Labaš, D. (ur.), *Djeca medija – Od marginalizacije do senzacije* (str. 11–34). Zagreb: Matica hrvatska.
- Kirkorian, H. L., Pempek, T. A., Murphy, L. A., Schmidt, M. E. i Anderson, D. R. (2009). The impact of background television on parent-child interaction. *Child Dev.*, 80(5), 1350-1359.
- Kirkorian, H., Choi, K. i Anderson, D. R. (2019). American parents' active engagement mediates the impact of background television on toddlers' play. *J. Child. Media*, 13, 377-394.
- Kolucki, B. i Lemish, D. (2013). *Kako komunicirati s djecom. Načela i prakse za podršku, nadahnuće, poticaj, obrazovanje i iscjeljenje*. Zagreb: Fond Ujedinjenih naroda za djecu (UNICEF).
- Lauricella, A. R., Wartella, E. A. i Rideout, V., J. (2015). Young children's screen time: The complex role of parent and child factors. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 36, 11-17.
- Lin, L. Y., Cherng, R. J., Chen, Y. J., Chen, Y. J. i Yang, H.M. (2015). Effects of television exposure on developmental skills among young children. *Infant Behav Dev*, 38, 20-26.
- Loprinzi, P. D. i Davis, R. E. (2016). Secular trend in parent-reported television viewing among children in the United States, 2001-2012. *Child Care Health Dev.*, 42(2), 288-291.
- Guernsey i Levine, (2015). *Technology and Digital Media in the Early Years*. New York: Routledge.
- Goh, S. N., Teh, L. H., Tay, W. R., Anantharaman, S., van Dam, R. M., Tan, C. S., ..., i Müller-Riemenschneider, F. (2016). Sociodemographic, home environment and paren-

- tal influences on total and device-specific screen viewing in children aged 2 years and below: an observational study. *BMJ Open*, 6(1), e009113. .
- Götz , M., Mendel, C., Lemish, D., Jennings, N., Hains, R., Abdul, F., ... i Yee, A. Z. H. (2020). *Children, COVID-19 and the media: A STUDY ON THE CHALLENGES CHILDREN ARE FACING IN THE 2020 CORONAVIRUS CRISIS*. Preuzeto s: http://www.br-online.de/jugend/izi/english/publication/televizion/33_2020_E/Goetz_Mendel_Lemish-Children_COVID-19_and_the_media.pdf (6. 4. 2021.)
- Hu, J., Ding, N., Yang, L., Ma, Y., Gao, M. i Wen, D. (2019.). Associations between television viewing and early childhood overweight and obesity: a pair-matched case-control study in China. *BMC Pediatrics*, 19, 184.
- Madigan, S., McArthur, B. A., Anhorn, C., Eirich, R. i Christakis, D. A. (2020). Associations between screen use and child language skills: a systematic review and meta-analysis. *JAMA Pediatr*, 174, 665-675.
- McDaniel, B. T. i Radesky, J. S. (2018). Technoferece: parent distraction with technology and associations with child behavior problems. *Child Dev.*, 89, 100 – 109.
- McHarg, G., Ribner, A. D., Devine R. T i Hughes, C. (2020). Screen Time and Executive Function in Toddlerhood: A Longitudinal Study. *Front. Psychol.*, 11, 570392.
- Mendelsohn, A. L., Berkule, S. B., Tomopoulos, S., Tamis-LeMonda, C. S., Huberman, H. S., Alvir, J. i Dreyer, B. P. (2008). Infant television and video exposure associated with limited parent–child verbal interactions in low socioeconomic status households. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine*, 162, 411-417.
- Ministry of Health. (2017). Sit Less, Move More, Sleep Well: Active play guidelines for under-fives. Wellington: Ministry of Health. Preuzeto s: <http://www.health.govt.nz>. (5. 4. 2021.)
- Mužić, J. (2014). Štetan utjecaj virtualnoga svijeta na djecu. *Obnovljeni život*, 69(3), 395-405.
- Ofcom. (2019). *Children and parents: Media use and attitudes report 2018*. Preuzeto s: https://www.ofcom.org.uk/__data/assets/pdf_file/0024/134907/children-and-parents-media-use-and-attitudes-2018.pdf (10. 4. 2021.)
- Okely, A. D., Ghersi, D., Hesketh, K. D., Santos, R., Loughran, S. P., Cliff, D. P., ... i Stanley, R. M. (2017). A collaborative approach to adopting/adapting guidelines-The Australian 24-Hour Movement Guidelines for the early years (Birth to 5 years): an integration of physical activity, sedentary behavior, and sleep. *BMC Public Health*, 17(5), 869.
- Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba. (2017). Prvo nacionalno istraživanje o predškolskoj djeci pred malim ekranima (rezultati). Preuzeto s: <https://www.poliklinika-djeca.hr/istrazivanja/prvo-nacionalno-istrazivanje-o-predskolskoj-djeci-pred-malim-ekranima/> (30. 3. 2021.)
- Przybylski, A. K. i Weinstein, N. (2017). Digital screen time limits and young children's psychological well-being: evidence from a population-based study. *Child Dev*, 90, e56–e65.
- Radesky, J. S., Schumacher, J. i Zuckerman, B. (2015). Mobile and interactive media use by young children: the good, the bad, and the unknown. *Pediatrics*, 135, 1–3.
- Reid Chassiakos, Y., Radesky, J., Christakis, D., Moreno, M. A., Cross, C. i COUNCIL ON COMMUNICATIONS AND MEDIA (2016). Children and adolescents and digital media. *Pediatrics*, 138, e20162593.

- Ribner, A. D., Barr, R. F. i Nichols, D. L. (2020). Background media use is negatively related to language and literacy skills: indirect effects of self-regulation. *Pediatric Research*, 89(6), 1523-1529.
- Rideout, V. (2011). Zero to Eight: Childrens Media Use in America. Common Sense Media. Preuzeto s: <https://commonsensemedia.org/research/zero-to-eight-childrens-media-use-in-america-2011> (7. 4. 2021.)
- Rideout, V. (2013). *Zero to Eight: Childrens Media Use in America 2013*. Common Sense Media. Preuzeto s: <https://commonsensemedia.org/research/zero-to-eight-childrens-media-use-in-america-2013> (8. 4. 2021.)
- Rideout, V. (2017). *The Common Sense Census: Media use by Kids Age Zero to Eight*. Common Sense Media. Preuzeto s: <https://commonsensemedia.org/research/zero-to-eight-childrens-media-use-in-america-2017> (8. 4. 2021.)
- Rideout, V. i Robb, M. B. (2020). *The Common Sense Census: Media use by Kids Age Zero to Eight*. Common Sense Media. Preuzeto s: <https://commonsensemedia.org/research/zero-to-eight-childrens-media-use-in-america-2020> (9. 4. 2021.)
- Robinson, T. N., Banda, J. A., Hale, L., Lu, A. S., Fleming-Milici, F., Calvert, S. L. i Wartella, E. (2017). Screen media exposure and obesity in children and adolescents. *Pediatrics*, 140, S97-S101.
- Roje Đapić, M., Buljan Flader, G. i Selak Bagarić, E. (2020.) Mala djeca pred malim ekranima: Hrvatska u odnosu na Europu i svijet. *Napredak: časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju*, 161(1-2), 45-61.
- Schmidt, M. E., Pempek, T. A., Kirkorian, H. L., Lund, A. F. i Anderson, D. R. (2008). The effects of background television on the toy play behaviors of very young children. *Child Development*, 79, 1137-1151.
- Sindik, J. (2012). Kako roditelji percipiraju utjecaj medija na predškolsku djecu? *Medijska istraživanja: znanstveno-stručni časopis za novinarstvo i medije*, 18(1), 5-32.
- Straker, L., Zabatieiro, J., Danby, S., Thorpe, K. i Edwards, S. (2018). Conflicting Guidelines on Young Children's Screen Time and Use of Digital Technology Create Policy and Practice Dilemmas. *The Journal of Pediatrics*, 202, 300-303.
- Sundqvist, A., Koch, F. S., Birberg Thornberg, U., Barr, R. i Heimann, M. (2021). Growing Up in a Digital World – Digital Media and the Association With the Child's Language Development at Two Years of Age. *Frontiers in Psychology*. Preuzeto s: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.569920> (31. 3. 2021.)
- The Ministry of social development. (2019). *Effects of screen time on preschool health and development*. New Zeland: The University of Auckland, New Zeland. Preuzeto s: <https://www.msd.govt.nz/documents/about-msd-and-our-work/publications-resources/research/screen-time-on-preschoolers/children-and-families-research-fund-report-effects-of-screen-time-on-p....pdf> (11. 4. 2021.)
- Tremblay, M. S., Chaput, J.-P., Adamo, K. B., Aubert, S., Barnes, J. D., Choquette, L., ... i Gray, C. E. (2017). Canadian 24-Hour Movement Guidelines for the Early Years (0–4 years): An Integration of Physical Activity, Sedentary Behaviour, and Sleep. *BMC Public Health*, 17(5), 874.
- Vijakkhana, N., Wilaisakditipakorn, T., Ruedeekhajorn, K., Pruksananonda, C. i Chonchaiya, W. (2015). Evening media exposure reduces night-time sleep. *Acta Paediatrica*, 104(3), 306-312.

- World Health Organization [WHO] (2019). *WHO Global Report on Traditional and Complementary Medicine 2019*. Geneva: World Health Organization.
- Viner, R., Davie, M. i Firth, A. (2019). *The Health Impacts of Screen Time: A Guide for Clinicians and Parents*. RCPCH- Royal College of Paediatrics and Child Health. Preuzeto s: https://www.rcpch.ac.uk/sites/default/files/2018-12/rcpch_screen_time_guide_-_final.pdf (15. 4. 2021.)
- Wartella, E., Rideout, V., Lauricella, A. i Connell, S. (2014). *Revised Parenting in the Age of Digital Technology: A National Survey*. USA: Northwestern University.
- World Health Organization (2019). *Guidelines on Physical Activity, Sedentary Behaviour and Sleep for Children under 5 Years of Age*. Preuzeto s: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/311664> (5. 4. 2021.)
- Zimmerman, F. J. i Christakis, D. A. (2007). Associations between content types of early media exposure and subsequent attentional problems. *Pediatrics*, 120, 986-992.

Television in the lives of preschool children and their families before and during the first phase of the covid-19 virus

Abstract

The paper seeks to show the habits of watching television and its place in the free time of preschool children before and during the first phase of the COVID-19 virus, when strict protective health measures were taken in March, April and May 2020 to prevent the spread of the virus. It also seeks to determine the connection between the habits of television watching in preschool children, the habits of (joint) television watching of parents and their children and parents' attitudes about television influences with regard to the level of parents' education. The research was conducted by surveying 1121 parents of preschool children from all over Croatia. It was found that children on average started watching television at the age of one, which is significantly earlier than the expert recommendations. A quarter of preschool children started watching television before the age of one, and two thirds of preschool children started watching television before the age of two. In the emergency situation of the COVID-19 virus, the television watching of preschool children was extended, and children most often watched cartoons on television. It was found that the level of parents' education does not affect the age at which children start watching television, but it does affect the amount of television watching. Thus, children of highly educated parents watched television for longer during the COVID-19 virus. Three-quarters of parents of preschool children expressed dissatisfaction with the offer of educational and age-appropriate television content. Most parents expressed the opinion that television can negatively affect preschool children, while slightly more than half of parents believe that television content can have a positive effect on a preschool child. Finally, we found that the parents' level of education influences their attitudes about the effects of television content on a preschool child.

Keywords: COVID-19, media, parents, preschool children, television.